

BOLAJAK XORIJIY TIL O'QUVCHILARIDA TINGLAB TUSHUNISH KO'NIKMASINI RIVOJLANTIRISHDA ONLAYN DARSLARDAN FOYDALANISH METODINI TAKOMILLASHTIRISH

Nurtayeva Zebuniso

Shahrisabz shahar ixtisoslashtirilgan maktab hodimi

Tezis: Hozirgi kunda xorijiy tilni o'rganishda tinglab tushunish ko'nikmasi muhim ahamiyatga ega. Ayniqsa, global miqyosda texnologiyalar rivoji bilan onlayn ta'lim imkoniyatlari kengayib, talabalarga qulay va samarali ta'lim usullarini taqdim etadi. Ushbu tezis tinglab tushunish ko'nikmasini rivojlantirishda onlayn darslarning ahamiyati va samaradorligini oshirish metodlarini tahlil qilishga bag'ishlanadi.

Asosiy g'oyalar

1. Onlayn darslarning imkoniyatlari va afzalliklari

Onlayn darslar tinglab tushunish ko'nikmasini shakllantirishda bir qancha afzalliklarni taklif qiladi: bu jarayonni individual tarzda boshqarish, multimediya vositalari yordamida ko'proq kontekst yaratish va autentik tinglash materiallariga osonlik bilan kirish imkoniyatlarini ta'minlaydi. Shuningdek, interaktiv resurslardan foydalanish va har xil platformalarda haqiqiy matnlar, videolar va podkastlar bilan ishlash o'quvchilarning e'tiborini jalb qiladi.

1. Qulaylik va moslashuvchanlik

- **Vaqt va joyga bog'liq emasligi:** O'quvchilar darslarni o'zlari uchun qulay bo'lgan vaqtda o'tkazishlari, istalgan joydan qatnashishlari mumkin. Bu, ayniqsa, har xil jadvalga ega bo'lgan talabalarga va o'qituvchilarga mos keladi.

- **Shaxsiy ta'lim sur'ati:** O'quvchilar o'z sur'atlarida ta'lim olishlari mumkin. Kimdir materialni tezroq o'zlashtirsa, kimdir ko'proq vaqt talab qilishi mumkin. Onlayn darslar bu farqlarni hisobga olib, har kimga o'ziga mos ta'lim olish imkonini beradi.

2. Keng qamrovli ta'lim resurslari

- **Autentik manbalardan foydalanish:** Onlayn darslarda talabalarga turli autentik materiallardan foydalanish imkoniyati bor. Xorijiy tilda yozilgan maqolalar, video va audiodarslar, xalqaro yangiliklar, podkastlar va boshqa materiallar orqali o'quvchilar tilni haqiqiy hayotda qanday ishlatilishini o'rganadilar.

- **Multimedia vositalari:** Audio, video, grafikalar va interaktiv resurslar yordamida ma'lumotlarni qabul qilish jarayoni ancha qiziqarli va samarali bo'ladi. Bu o'quvchilarga turli usullar orqali yangi bilimlarni o'zlashtirishga yordam beradi.

3. Individuallashtirilgan o'qitish imkoniyati

- **Talabalarning ehtiyojlariga moslashuvchanlik:** O'qituvchi har bir o'quvchining ehtiyojiga mos holda darslar mazmunini moslashtirishi mumkin. Shu bilan birga, talaba o'zini qaysi sohada rivojlantirishi kerakligini mustaqil aniqlab, zarur darslarga kirishi mumkin.

- **Интерактивлик va qayta aloqa:** Onlayn darslar o'qituvchi va talaba o'rtasidagi real vaqt rejimidagi muloqot imkoniyatlarini yaratadi. Chat, videokonferensiya va forumlar orqali o'qituvchilar talabalarga tezkor va samarali tarzda javob qaytarishlari mumkin.

4. Shaxsiylashtirilgan tahlil va monitoring

- **Talabalar natijalarini kuzatish:** Onlayn darslarda testlar, topshiriqlar va mashqlar natijalarini avtomatik ravishda qayta ishlash imkoniyati mavjud. Bu o'qituvchilarga har bir talabaning rivojlanishini real vaqtda kuzatish, kamchiliklarini aniqlash va o'z vaqtida yordam berishga imkon beradi.

- **Raqamli ta'lim vositalaridan foydalanish:** Google Classroom, Moodle, Canvas kabi ta'lim platformalari talabalar o'z natijalarini kuzatishlari, maqsadlar belgilashlari va ularning bajarilish jarayonini tahlil qilishlariga yordam beradi.

5. Moliyaviy va vaqt tejash

- **Sayohat xarajatlarining kamayishi:** O'quvchilar onlayn darslarda qatnashish orqali yo'l harajatlaridan qutuladi, bu esa moliyaviy jihatdan tejamli bo'lishi mumkin.

- **O'qituvchilar va o'quvchilar uchun vaqt tejash:** Sayohatga ketadigan vaqtni tejash orqali darslarni ko'proq va samarali tashkil etish imkoniyati mavjud bo'ladi.

6. Xalqaro ta'lim imkoniyatlari

- **Global platformalardan foydalanish:** Onlayn darslar orqali o'quvchilar xalqaro platformalarda ta'lim olish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Bu xorijiy o'qituvchilar bilan bevosita muloqot qilish, turli madaniyatlar bilan tanishish va xorijiy tilni o'rganishda katta yutuqlarga erishishga yordam beradi.

- **Kurslar tanlash erkinligi:** Talabalar turli onlayn kurslar, sertifikatlar va til platformalaridan foydalanib, dunyoning istalgan burchagidagi mashhur o'qituvchilardan bilim olish imkoniyatiga ega.

7. Texnologiyadan foydalangan holda o'qitish samaradorligi

- **Interaktiv texnologiyalar:** Zoom, Microsoft Teams, Google Meet kabi vositalar yordamida o'quvchilarni interaktiv faoliyatlarga jalb qilish va darsni qiziqarli va ijodiy qilish mumkin.

- **Sun'iy intellekt va adaptiv o'qitish:** Zamonaviy onlayn platformalar sun'iy intellekt yordamida talabalarning bilim darajasini aniqlab, ularning ehtiyojlariga mos mashqlarni tavsiya etishi mumkin. Bu o'qitish jarayonini yanada samarali qiladi.

2. Tinglab tushunish ko'nikmasi va uning o'ziga xosligi

Xorijiy til o'quvchilarida tinglab tushunish ko'nikmasi og'zaki nutqni tushunish, matnning asosiy ma'nosini va tafsilotlarini ajratib olishni anglatadi. Ushbu ko'nikmani shakllantirishda o'quvchilarni turli xil murakkablikdagi matnlarni tinglashga jalb qilish zarur. Onlayn ta'limda o'quvchilarga qiyinchilik darajasi va til uslubiga qarab materiallarni tanlash va tinglash imkoniyati kengayadi.

3. **Onlayn darslarda tinglab tushunishni rivojlantirish metodlari**

○ **Avtentiq materiallardan foydalanish:** Onlayn platformalar orqali haqiqiy kontekstlarda tinglash mashqlarini taklif etish o'quvchilarga tilning real ishlatilishini his qilish imkonini beradi. Misol uchun, yangiliklar, podkastlar, va intervyular kabi turli manbalar orqali tinglash materiallarini yaratish.

○ **Interaktiv mashqlar va testlar:** O'quvchilar tinglash materiallaridan so'ng interaktiv savollarga javob berish orqali tinglab tushunish ko'nikmalarini mustahkamlashlari mumkin. Quizlet, Kahoot yoki Google Forms kabi vositalar bu jarayonda samarali qo'llaniladi.

○ **Yuqori chastotali qayta tinglash:** Tinglash materiallarini bir necha bor takrorlash va chuqur tahlil qilish orqali o'quvchilar qiyinroq bo'lgan so'zlar va iboralarni o'zlashtirishlari osonlashadi.

○ **Transkripsiya bilan ishlash:** Tinglash materiallarining transkripsiyasi bilan taqqoslash orqali o'quvchilar o'z tinglash malakasini baholash va xatolarni tahlil qilish imkoniga ega bo'ladi.

4. **Onlayn darslarda audio va vizual materiallardan foydalanish**
Audio va vizual materiallar o'quvchilarni tinglab tushunish jarayoniga faol jalb etadi. Podcastlar, hujjatli filmlar, suhbatlar, musiqiy asarlar kabi resurslar o'quvchilarni turli aksentlar va og'zaki nutq variantlari bilan tanishtiradi. Shuningdek, video materiallar orqali mimika va jestlarni kuzatish, tilning noverbal qirralarini tushunishda ham yordam beradi.

Xulosa

Tinglab tushunish ko'nikmasini rivojlantirishda onlayn darslardan foydalanish zamonaviy ta'limda muhim strategiyalardan biri hisoblanadi. Onlayn platformalar va interaktiv vositalar orqali o'quvchilarni autentik materiallar bilan tanishtirish, mashqlarni moslashtirish va til o'rganish jarayonini individual tarzda yo'lga qo'yish imkoniyati ularning bilim darajasini sezilarli darajada oshiradi. Shunday qilib, bu metodologiyani takomillashtirish xorijiy til o'qitishda samaradorlikni oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. <https://interscience.uz/index.php/home/article/download/3541/3245/8551>
2. <https://cyberleninka.ru/article/n/tinglab-tushunish-konikmalarini-o-rganishning-zamonaviy-metodlari>
3. https://www.researchgate.net/publication/384319221_TANQIDIY_TINGLAB_TUSHUNISH_KO'NIKMASINI_RIVOJLANTIRISHDA_CHEK_TIL_O'QITUVCHISINING_KREATIVLIK_MAHORATI
4. <https://arm.ssuv.uz/frontend/web/books/65bb3dcbb760c.pdf>
5. https://uniwork.buxdu.uz/resurs/29265_1_8CFD01F4643F17232F3E36454B4A3BB29BAAAD02.pdf

6. [https://namdu.uz/media/Books/pdf/2024/06/13/NamDU-ARM-6064-Xorijiy tilni intensiy oqitish .pdf](https://namdu.uz/media/Books/pdf/2024/06/13/NamDU-ARM-6064-Xorijiy_tilni_intensiy_oqitish_.pdf)
7. https://new.tdpu.uz/uploadfiles/9123_1432_TDPU_2023_2.pdf
8. <https://interscience.uz/index.php/home/article/download/3541/3245/8551>